

N. pr. Rastislavovo poslanstvo v Carigrad in Cirilovo misijonstvo v Moravski ni bilo zgolj versko, kakor ga predstavlja ŽK, ampak tudi politično. V tem smislu je ŽK »eine einseitig orientierte Geschichtsquelle«. K temu bi pripomnil, da je treba tudi Cirilovi disputaciji z ikonoborskim patriarhom Janezom (ŽK 5) in z latinsko duhovščino v Veneciji (ŽK 16) umevati kot svojstveno stilizacijo z zgodovinskim jedrom. W. nikjer niti od daleč ne namiguje, da bi ŽK pripovedovalo kakšne docela ali nalašč izmišljene stvari. V tem smislu je Lj. Hauptmannova neugodna ocena tega vira brez dvoma napačna; napačne so tudi posledice, ki so jih nekateri iz tega izvajali za zvezo naše zgodovine s sv. Cirilom. Hkrati W. večkrat poudarja, da je ŽK »literarisch u. stilistisch ein Meisterwerk« (98), »dieses schöne u. historisch so wichtiges Monument der ältesten slav. Literatur« (102). S toplim priznanjem občuduje mojstrski slog ter izredno piščevo duhovitost in spretnost; tudi daljši stavki so enako lepi in jasni kakor krajši. Izvrstni poznavalec strsl. književnosti trdi, da je to najlepši stari csl. spis in občuduje, »dass ein Slave aus dem 9. Jahrh. die ein oder zwei Jahrzehnte früher künstlich geschaffene Schriftsprache auf eine ästhetisch so hervorragende Weise verwendet hat... dass ein moderner Mensch ästhetisch davon geniessen kann« (78). Ker je slog Ž. Metodija bistveno preprostejši, sklepa W., da je delo drugega pisca.

Isti učenjak je v Zt. f. slav. Philologie 17 (1941) 268—284 objavil rekonstrukcijo 1. pogl. ŽK in pri tej priliki poudaril, da je to brez dvoma spomenik iz 9. stoletja. Po teh ugotovitvah enega največjih slavistov ne le našega stoletja, marveč sploh, je vprašanje o verodostojnosti in starosti ŽK dokončno rešeno, tem bolj, ker je W. vestno upošteval vse dosedanje zgodovinsko in jezikoslovno znanstveno delo o ŽK. V oceni knjige Slovenski knez Kocelj (istotam 1940, 1016) pa piše o zvezi naše zgodovine s sv. C. in M. takole: »Iz virov je zadosti jasno razvidno, da je bil Kocelj mož velikega pomena, ki je za svoj narod ter za csl. jezik in bogoslužje krepko in uspešno delal ter čigar delovanje je najtesneje zvezano z delom sv. C. M.« (Gl. Slovenec 1942, št. 198.)

To so bile poslednje razprave velikega učenjaka (r. 1880; umrl 25. marca 1941), ki je z velikim razumevanjem ocenjal slovenske znanstvene spise (Rammovšev i. dr.). Kot drag spomin hranim njegovo dopisnico z dne 10. dec. 1940 (Leiden); v njej sporoča, da je prejel knjigo o Koclju, in piše: »Augenblicklich beschäftige ich mich viel mit der Vita Constantini, allerdings hauptsächlich mit der sprachlichen Seite des Denkmals.«

Njegovo glavno delo je Geschichte der altkirchenslavischen Sprache (Berlin 1931). V I. zv. je slovnica; skrbno upošteva tudi slovenske jezikoslovne razprave. Drugi zvezek bo obsegal zgodovino stol. besednega zaklada in pregled csl. književnosti. Ves rokopis je že več let pri založniku v Berlinu. V presojevanju starosti csl. rokopisov glede na jezikovno stran je W. doslej največji strokovnjak. Zato upoštevam njegovo izjavo na 94. str. pričujoče razprave, da je jezik znamenitega Clozovega glagolskega rokopisa (prvi ga je izdal J. Kopitar pod naslovom: Glagolita Clozianus) zelo starinski in da po svoji predlogi sega v moravsko dobo csl. književnosti. Pod tem vidikom sem ga proučil in v njem odkril zanimivo zvezo s frisinškimi spomeniki in z našo zgodovino 9. stoletja; pojasnjuje namreč vsebino II. fris. odlomka in Kocljevo dopisovanje z Rimom. O tem bom poročal v prihodnjem letniku DS. Fr. Grivec.

Umberto Urbani: Piccolo mondo sloveno — Mali slovenski svet. Ljubljana 1941-XX. Založila Ljudska knjigarna. 272 str.

Znani italijanski slavist je zbral v knjigo vrsto svojih člankov in radijskih govorov ter nekaj prevodov iz slovenske književnosti. Knjigo je v zvezi z naj-novejšimi datumi slovenske zgodovine posvetil Ekscelenci Visokemu komisarju Emiliju Grazioliju. »Moj Mali slovenski svet,« pravi v uvodu, »je samo faseta prizme, ki odseva zgodovino in življenje naroda v zadnjem stoletju.« Posebnost knjige je njena dvojezičnost, ki bo po pisateljevih besedah koristna privlačna sila zlasti za mlade bralce: za tiste, ki se učijo italijanščine, in za one, ki se učijo slovenščine.

Snov je Urbani razdelil v več delov.

I. del. Kritični eseji. Tu je na prvem mestu članek »France Prešeren, slovenski Petrarca«; ozira se zlasti na Prešernovo ljubezensko pesem. Netočna je trditev: »Prisiljen sprejeti mesto domačega učitelja v nekem protestantskem kolegiju, ga je puritanski ravnatelj zavoda na mah odslovil, ko ga je nekega dne presenetil pri čitanju Dekameron.« Klinkowström je bil tedaj vendar že davno katoliški konvertit in tudi zavod je bil katoliški. Sledijo eseji o Gregorčiču, Aškercu (obsežen in bogat sestavek), Cankarju, največjem slovenskem pisatelju (zelo dober in stvaren prikaz), dasi je povest »Na klancu« preveč mimorede omenjena. Obširen in podroben je esej o Tavčarju. Tega pisatelja Urbani dobro pozna, saj je že l. 1929. izšel njegov prevod »Visoške kronike«. V sestavku o Župančiču se zlasti ustavlja ob »Veroniki Deseniški«. Posebno topel je članek o Gradniku kot sadu slovenske in italijanske krvi, zlasti v zvezi z njegovo Antologijo italijanske lirike. Pohvalno in hvaležno govori Urbani o Sardenku kot religioznem liriku in zlasti kot pesniku zbirke Roma. Kratek in jedrnat je članek o Finžgarju, v zadnjem eseju pa dobi svojo pravo podobo Meško.

Brez potrebe je v II. del (Razni članki) uvrščen sestavek »Slikar Franjo Tratnik«: res je Urbani v njem podal glavne črte slovenskega slikarstva od katoliške reformacije dalje, vendar je toliko govora o Tratniku, da bi se po vsej pravici moral pridružiti I. delu. Tako bi dobili nekako razmeram in potrebam prilagojene Obiske. Urbani v II. delu presoja in občuduje najprej študijo dr. Stanka Lebna »Problem Dantejeve Beatrice«, nato v članku »Italijanska opera v ljubljanskem gledališču« omenja na podlagi Škerljevih izsledkov v »Kroniki« razne datume in dela v zvezi z ljubljanskim gledališčem. Pregleden in s statističnimi podatki opremljen je priložnostni sestavek »Slovensko glasbeno življenje in 70 letnica Glasbene Matice«, medtem ko v naslednjem članku (»Ljubljanska glasbena akademija«) po kratkem zgodovinskem uvodu Urbani našteva in ocenjuje profesorje na tej akademiji. Pohvalna, s preglednim uvodom o slovarskem delu med Slovenci opremljena ocena Bajec-Kalanovega Italijansko-slovenskega slovarja zaključuje ta del.

III. del (Prevodi v prozi) prinaša odlomek iz Tavčarjeve povesti »Visoška kronika«. Ves prevod je že ob času izida (1929) skrbno ocenil St. Leben. Mislim, da je pogršel malo več plastičnosti.

V IV. del pa je Urbani uvrstil svoje prevode pesmi: Prešernove štiri sonete in Izgubljeno vero, Gregorčičevi Človeka nikar! in Jeftejevo prisego, Aškercovi Krišno in Mejnik, Župančičevo Manom Josipa Murna Aleksandrova, Gradnikove Zlate lestve, Sardenkovi Via Appia in To so rože tuje..., Jarčevo In z vsakim letom, Golarjevo Mati zemlja — zdi se mi med vsemi najboljši — in končno Venere di Cirene ter Narcise Vide Tauferjeve.

Ocenjevalec te Urbanijeve knjige ima dvojno nalogo: stvarno, v kolikor mora presojati točnost Urbanijevih pogledov in sodb; formalno, v kolikor mora pregledati delo neznanega prevajalca, ki je v italijanščini spisane sestavke prevedel v slovenščino. Ne bom se ustavljal ob prvi nalogi, zakaj Urbani že vrsto let marljivo zasleduje slovensko kulturno življenje in je za pisanje teh člankov in govorov imel na razpolago obilje slovenskih virov. Značilnost Urbanijevih sestavkov je čustvenost in plastičnost, manjka pa tista svežost in neposrednost, ki veje iz Obiskov Izidorja Cankarja. To je čisto naravno, saj imata obe knjigi različne cilje. Urbani je pač skušal svojemu narodu predstaviti Slovence v kratkih člankih, ki morajo nujno biti zgoščeni.

V slovenskem besedilu pa se čuti prevelika odvisnost od italijanskega. Prevajalec bi moral biti svobodnejši, zakaj v tej obliki je knjiga preveč jezikovna vadnica. Zagrešil pa je tudi precej netočnosti. Navajam le nekatere. Cankarjeva L'avventura di Simeone Sirotnik je slovenska Zgodba o Šimnu Sirotniku, ne: Prigoda Simona Sirotnika (49). V članku o Župančiču je en odstavek (78) izpuščen. Tudi »poemetto Duma« v slovenščini ne more biti »pesmica Duma« (79). Sardenkova Nel giovine mattino je pač izvirna »V mladem jutru« (99). Čudno se sliši v slovenščini Pavel Verlaine, Frančišek Jammes (101). Finžgarjeva rojstna vas se imenuje Dosloviče (105), njegov lovski oris pa Nad

petelina (107). Nel nostro Paese, a Napoli bi bilo bolje: v naši državi... (115). Gledališča niso zgradile dežele Kranjske (131): Stati della Carniola so vendar kranjski stanovi. Tudi »l'ottava rima del Battesimo sulla Saviza« ni »osma kitica Krsta pri Savici« (173), marveč je to oktava (stanza), osemvrstična kitica. Nekaj je še pravopisnih površnosti in tiskovnih napak. Urbanijevim lepim prevodom pesmi pa bi jaz samo tole pripomnil: ne ujemata se prva verza druge kitice Sardenkove pesmi. To so rože tuje...; po mojem bi bil prevod Zupančičeve Manom... boljši: Ai mani di... kakor: In memoria di...

Knjiga, za katero gre Urbaniju vsa zahvala, naj italijanskemu narodu omogoči poznanje našega malega naroda in njegovih žilavih kulturnih prizadevanj.

Oprema (arh. Vl. Gajšek) je v pogledu inicialk, zlasti pa glede na naslovni simbol, dovršeno lepa. V. Beličič.

Tomaža Kempčana Hoja za Kristusom. Priredil dr. Aleš Ušeničnik. Založila Ljudska knjigarna v Ljubljani. 368 strani. Cena: na srednje finem papirju vezano 22 lir, na biblijskem papirju elegantno vezano 30 lir.

Avtor knjige »De imitatione Christi«, slovensko »O posnemanju Kristusa«, je častitljivi Tomaž Hemerken iz Kemptena ob Renu, ki je živel v 15. stoletju in je bil regularni korar sv. Avguščina v samostanu na gori sv. Neže pri mestu Zwolle. Napisal je celo vrsto asketičnih razprav, med njimi tudi »Hoja za Kristusom«.

Knjiga »Hoja za Kristusom« spada med najlepše asketične knjige svetovne literature. Nekdo je celo dejal, da je Hoja za Kristusom najlepša knjiga, kar jih je prišlo iz človeških rok, zakaj sveto pismo je prišlo iz božjih rok.

To delo je doživelo v slovenščini že pet prevodov in 13 izdaj. Prvi slovenski prevod je iz leta 1719. Oskrbel ga je kapucin pater Hipolit iz Novega mesta pod naslovom »Buquize od Slejda inu Navúka Christusa nashiga Isvelicherja«. Thomasha á Kempis, sedež pervizh s' nemshkiga na Slovinski Crainski Jesik prestavlene. V Lublani 1719.

Drugi prevod sta izdala l. 1745 »Dva Mashnika Petrinarja is Gorenske Crainske strani«. Naslov te izdaje je: Tomasha Kempensarja bukve. Labaci. L. 1846 je izšla 7. izdaja.

Leta 1820 je izdal nov prevod J. Salokar, ljubljanski semeniški spiritual, z naslovom: Tomáša Kempzhana Hoja sa Kristusom, is lat. V' Ljubljani.

L. 1872 so izdali nov prevod bogoslovci lavantinskega semenišča z naslovom: Tomaža Kempčana Hoja za Kristom, Maribor.

L. 1888 je izdala Mohorjeva družba prevod prelata Andreja Kalana: Hodi za Kristusom. V Celovcu. — L. 1920 je v Ljubljani izšla druga popravljena izdaja tega prevoda, s starim naslovom: Hoja za Kristusom, katero je oskrbel že tedaj A. Ušeničnik in kateri je zdaj priredil novo izdajo Hoje za Kristusom po gori omenjenih izdajah, kot to sam pravi.

Hoja za Kristusom je sestavljena iz štirih asketičnih razprav, katere sestavljajo celo knjigo. Vsebina prve knjige so »Koristni opomini za duhovno življenje«; druge: »Opomini za notranje življenje«, tretje: »O notranji tolažbi«, četrte: »Pobožen opomin za sveto obhajilo«. Knjiga ima zadaj stvarno kazalo, ki opozarja bralca na snovno bogastvo dela, ob robu posameznih poglavij so povzete glavne misli odstavka v olajšavo spominu in praktičnim sklepom.

Ves tekst druge Kalanove izdaje je U. še enkrat primeril z latinskim izvirnikom s Hetzenauerjevo izdajo, ki je prirejena po faksimilu bruseljskega Kempčanovega avtografa. Popravil je prevod, kjer se je preveč oddaljil od izvirnika, dopolnil, kar je bilo izpuščenega, odpravil je jezikovne napake in ohranil Tomažev preprosti jezik.

Knjiga je izdana v obliki molitvenika. Vsa vsebina je prepletena z izreki svetega pisma, tako da na posameznih mestih misliš, da bereš sv. pismo samo. Knjiga je polna meditacij, globokih in preprostih molitev, prihajajočih iz dna človeške duše.

Vzemi in beri, našel boš v nji mir, tolažbo in dušno veselje v tem pretežkem času. J. S.